

Luuk van Middelaar

Waarom Poetin geen terrorist is

Is Rusland een terroristische staat? De Oekraïense regering dringt al maanden op de aanduiding aan, maar vorige week gaf president Biden namens de Verenigde Staten een helder antwoord: „Nee.” De VS zien Rusland niet als *state sponsor of terrorism*. Een belangrijk besluit.

Teleurstelling in Kiev. Immers, begaat Moskou geen onvergeeflijke misdaden tegen burgers, de genocide nabij? President Zelensky vroeg het Westen al in april om Rusland een terroristische staat te noemen. Het zou leiden tot zwaardere sancties en het land degraderen tot de divisie van booswichten waartoe de VS nu enkel Iran, Noord-Korea en Cuba rekenen.

Hoopvol zei Dmytro Koeleba, Oekraïnes minister van Buitenlandse Zaken, dat Bidens afwijzing „niet betekent dat deze aanduiding nooit kan worden ingevoerd”. Kiev zal dus druk blijven uitoefenen, wetend hoezeer het beeld van Poetin als belichaming van het kwaad in Europa en Amerika in vruchtbare aarde valt.

Waarom zei Biden nee? Een Witte Huis-woordvoerder lichtte toe dat het terreurlabel niet helpt om „Rusland aansprakelijk te stellen”. Het zou ook humanitaire inspanningen in Oekraïne en de uitvoering van het graanakkoord kunnen belemmeren. Tussen de regels zei ze: noem Poetin een terrorist, en het wordt voor ons nog lastiger met Rusland in gesprek te komen en ooit een staakt-het-vuren te bereiken.

Onder dit politieke woordenspel liggen dus grote kwesties over oorlog en vrede, terreur en geweld. Zien we langs de Dnjepr een militaire krachtmeting tussen twee tegenstanders, een morele strijd tussen goed en kwaad, of beide? En wat betekent dit voor onze kijk op de afloop?

De begripsmatige moeilijkheid is dat we in Europa vergeten zijn - gelukkig! - dat oorlog en onrecht niet per se samenvallen. Sinds eeuwen bestaat er oorlogsrecht, dat de betrekkingen tussen oorlogvoerende staten reguleert, met bijvoorbeeld afspraken over krijgsgevangenschap. Poetin is dan een oorlogscrimineel, niet omdat hij de oorlog als zodanig is begonnen, maar omdat zijn troepen oorlogsrecht hebben geschonden, met aanvallen op burgerdoelen, moord en verkrachting. Daar zijn de tribunalen voor.

Maar een vijandelijke soldaat, ook een die oorlogsmisdaden begaat, is nog geen terrorist. De terrorist staat buiten de orde en buiten de wet, tegenwoordigt geen staat, draagt dus geen uniform. Hij valt veeleer in de categorie van criminelen, gekken of - een groep die de Romeinen al kenden - piraten. „Een piraat”, schreef Cicero, „behoort niet tot de lijst van rechtmatige tegenstanders.” Met een

piraat kon je als normaal mens geen eedverband aangaan, geen afspraken maken. Al deze verwerpelijke lui mogen en moeten worden gestraft of zelfs vernietigd. Na 9/11 kwam er een prijs op het hoofd van Osama bin Laden, als ware hij een wildwestbandiet. Dat zullen de VS met strategisch rivaal Xi Jinping niet doen.

De soldaat is een tegenstander. Te verslaan of te verzwakken, volgens regels. Staat tegen staat. Je respecteert elkaar als gelijken en wilt winnen in een strijd om leven of dood. Toch kun je nadien met elkaar om tafel zitten, onderhandelen. Zoals bokkers die elkaar binnen de ring kapot beuken, toch na afloop het glas heffen. De politieke vijand hoeft je, zag ook Cicero al, niet als (moreel) slecht te beschouwen.

De soldaat is een tegenstander. Te verslaan of te verzwakken, volgens regels. Staat tegen staat

Een wereld met tegenstanders en rivalen is pluraal; het is een wereld van macht tegen macht, van (soms) oorlog, onderhandeling en diplomatie. Met die deels vergeten sfeer zoekt Biden contact te houden, omwille van een toekomstige vrede.

Maar er zijn ook sterke krachten in onze cultuur en ervaring die een universele aanspraak maken, uitgaand van één waarheid, één God, één rechtvaardigheid. Door deze bril ontwaren we in politieke tegenstanders algauw leugenaars, kettters of terroristen: te vernietigen. In dit discours, dat Zelensky welbewust aanspreekt, is voor vredesakkoorden geen plaats en resteert enkel doorvechten tot het gaatje.

Verleent Rusland nu steun aan terrorisme? Evident niet op de wijze waarop het Afgaanse Taliban-regime een vrijhaven bood aan Al-Qaida, of waarop Libië onder Gaddafi wereldwijd bommen legde. Moskou steunt geen terreurgroepen (de Donbas-separatisten zijn... separatisten). Nee, volgens Kiev is de Russische president zélf de terroristische leider, de schender van de orde.

Zeker, er kan een moment komen dat we niet anders kunnen dan in Poetin een moreel monster te zien, zoals we destijds (en laat) in Hitler zagen. Een monster, dat enkel nog kan worden vernietigd - met in dit geval wat nucleaire risico's. Verstandig zegt Biden dat het in deze oorlog niet zo ver is.

Tegelijk mogen we ons afvragen of we in het Westen überhaupt nog in staat zijn te aanvaarden dat we op deze planeet politieke vijanden hebben.